

HRVATSKA RIEČ

Predplatna cijena: na godinu K 12. — Za pô godine K 6. — Za Šibenik na godinu donašanjem u kuću K 12. — Za Inozemstvo na godinu K 12 suviše poštarski trošak. — Pojedini broj 10 para. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

Izlazi sredom i subotom

Uredništvo, uprava i Tiskara lista nalazi se u ulici Bazilije sv. Jakova. — Oglaši, priobčena pisma i zahvale tiskaju se po 30 para peti redak ili po pogodbi. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Rukopisi se ne vraćaju.

Pravaška skupština u Splitu.

U četvrtak na 14. svibnja točno u 10.30 iz jutra, kako je bilo navješteno, otvara se skupština u foyeru mjestnog kazališta, koje je občina uslužno ustupila.

Prisutnih skupština, brojeći po ulaznicama bilo je 590. Zastupani su pravaši u dosadašnjoj organizaciji i izvan organizacije. Cela Dalmacija od Kotora do Rabu poslala je svoje odaslanike. Zastupano više občina. Ukupna slika skupštine svečana.

Uime pravaša dosadašnje organizacije, predsjednik stranke Don Ivo Prodan pozdravlja učestnike. Prisustvovanje je mnogim skupština, ali ovako svečane i važne do današnje nije još u Dalmaciji bilo. Ovoj skupštini je podloga jedinstvo i sloga svih pravaša. Radilo se i do sada o sjedinjenju pravaša kroz ovo 10 zadnjih godina, ali nije se dozalo do uspjeha. Nada se, da će ovoj skupštini, na kojoj vidi zastupanju cijelu Dalmaciju, uspijeti, da svim pravašima bez razlike sačine jednu stranku složnu i voljnu da radi za dobro Hrvatske. Ganut i razigran s toliko sreće nazivlje dobrodošlicu svim učestnicima željom, da usredotočenim silam uzeđe, te naša domovina bude ujedinjena i slobodna.

Uime pravaša koji su bili do sada izvan organizacije, Dr. Mate Drinković pozdravlja stare prijatelje i suborce. Već je 50 godina da stranka prava krči narodni zapušteni polje. Ova radnja stojala je dragocjenih životi i svačvrstnih žrtava. Uza sve protivštine stranka prava je otvorila pute preporoda, osvještenja i napredka. Ne treba da budemo oholi i ne-harni, da budemo odbijeglice; ne čemo da u halabuci uzvijajemo strasti i uvadimo bezprete stranke, nego hoćemo da stranka prava bude jedna i moćna i da se razvija sve dok ne postignu svoje ciljeve, hoćemo da radimo kao što se i do sada radio bez buke i vike u tiniši kao mravi. Ovdje je sakupljeno toliko narodnih radnika, koliko ih nema u svim drugim strankama pokrajine. A ovi su radnici složni, bez razlike staleža. Naša stranka je državopravna stranka. U njoj je mješta svakom radniku, pa pripadao on kojem mu drago staješ. Ovo je stranka pučka, koja hoće da narod u svakom pogledu ojača tako, da bude sposoban izvoziti slobodu svoje domovine. Kažu nam, da je naša stranka potrebita da čuva ideale, a mi hoćemo ne samo da čuvamo ideale, nego da ih i oživitvormo. Nismo za to tu, da drugoga napred guramo, da mu dajemo vlast, nego smo za to tu, da mu vlast u ruke dobijemo i da je dano narodu, jer mu po pravu pripada da sam nad sobom vlast i svojim udesom odlučuje. A da mi do togodimo, treba da udvostručimo dosadašnju radnju. A to će nam našom sloganom biti omogućeno. Ne čemo se osvrati na ono, što bi nas moglo razdvojiti, nego čemo se privataći onoga, što nas je ovde dovelo i što nas spaja i što će nas ujediniti. U to ime pozdravlja braču.

Oba pozdrava bila su od svih skupština velikim odobravanjem i radostnim poklicima primljena.

Zastupnik Don Ivo Prodan predlaže predsjednikom skupštine Dra. Petra Baturića. Akademicom bi privaćeno.

Predsjedatelj zahvaljuje se na izboru i raduje se gdje vidi veliki skup pravaša iz cijele pokrajine i nepreglednoj vojsku, koja je njih poslala kao svoje izaslanike. Ova će skupština biti blagoslovljena ako nas doveđe do podpune slike. Bude li nam cilj slobodna i ujedinjena Hrvatska, nestati će sve raznice i nesklad. Mi ćemo skupno prama tomu cilju raditi i usredotočiti našu snagu. Cieni, da je taj cilj doveo svakoga na skupštinu, ako ikogod nije to, neka slobodno odstupi, jer je danas dan ljubavi, slike, jedinstva sviju pravaša u pokrajini. Neka budu svi govorici objektivni u svojim razgovarama, a sočni i kratki u svojim govorima, a on će ka predsjedniku biti najširih rukava.

U to ulazi splitski načelnik Dr. Vicko Mihaljević. Nazove dobrodošlicu skupština-

rima. Njemu je to drugi put, da kao načelnik pozdravlja pravaše iz Dalmacije. Iako pristaže druge političke stranke, želi iskreno da napravi između stranaka nestane, te da se poradi na obće dobro. Kao osoba cieni, da se može, dapače da se mora nači način, da se dodje do slobognog nastojanja za dobro domovine.

Predsjedatelj Dr. Baturić zahvaljuje, te izjavlja, da i on želi da dodje do mogućnosti da hrvatska stranka bude poradila za dobrobit Hrvatske.

Dr. Mihaljević ostavi na to dvoranu, pozdravljen od skupština.

Prelazi se za tim na dnevni red:

„Uredba cjelokupne stranke prava; prihvati pravilnik“.

Dr. Skvrce čita tačku po tačku pravilnik, i nakon što je pročito cilj pravilnik stranke, izvještio je kako su se dugo vremena vodili pregovori, te da se je isti pravilnik obširno i stvarno pretresao od izaslanika, koji su o slozi ugovarali. Svi su ga jednodušno prihvatali. Pa i jutros se je pretresao i jednoglasno je bio primjeren od svih, koji su bili prisutni. Nada se, da će i skupština to isto učiniti.

Pravilnik nakon kratke razprave i nekih neznatnih promjena biva jednoglasno primijenjen.

U razpravi sudjelovaše vrh. kan. Ljepopili, Banić, Dr. Drinković, Katalinić, Rašica itd.

Prelazi se za tim na biranje uprave. Bi-jahu jednoglasno izabrani: Banić don Ante, Baturić Dr. Petar, Bajčević Stjepan, Bradić Frane, Burić Dr. Ivan, Dematej Ivan, Drinković Dr. Mate, Fuančeski Vjekoslav, Katalinić Damjan, Klarić Mate, Kulić Vladimir, Ljepopili kan. Ante, Majstrovic Dr. Ivo, Marinković Dr. Niko, Mladinov Dr. Joso, Periš Mate, Prodan don Ivo, Rašica Gjuro, Skvrce Dr. Miho, Tamboča Joso i Tonković Petar.

Vladimir Kulić reče, da ga ova skupština nad svim drugim veseli. Stalan je, da će biti sretna za našu stranku. Svi pravilnici ostaju prazne riječi ako ih ne sledi rad. Narodna je moć u težaku, njega pomozimo, uzdigimo, seosko blagajmo i druge ustanove osnivajmo. Kao prava pučka stranka radimo iz puka za puk.

Gовор je popraćen velikim odobravanjem. Pri drugoj tački dnevnoga reda Dr. Drinković predlaže: da se ova tačka izpusti, jer dobrski prijatelji, koji bi se u najnovije doba htjeli da skrbe za dobrobit naše stranke, svjetuju nam kojekakove predloge i rezolucije. Mi odklanjamо to savjeti. Mi sami znamo što nam je raditi, a izjavlјat se ne trebamo, a kad oni to od nas očekuju, onda i ne čemo. Svojim djelovanjem mi pokazivamo, da smo neprijatelji svake tudjinske vlade.

Predlog biva odobravanjem prihvaćen.

Na to predsjednik Dr. Baturić zaključi skupštini, veseljeći se sjajnom uspjehu. Skupštini zapjevaše: „Ljepa naša“, te uz poklik: Slava Starčević, živio Prodan, živila pravaška slega veseli se razdjeloše.

Skupštinarji odpratiše korporativno don Ivu Prodana u „Hotel Bellevue“. On im se pre hotelom zahvali uz želju, da se uslugu pravaša u Dalmaciji ugledaju svi pravaši u domovini.

Na 7 sati u večer bila je sjednica uprave: predsjednik don Ivo Prodan; podpredsjednik Dr. Mate Drinković; blagajnik Dr. Miho Skvrce; tajnik Vladimir Kulić.

Načela stranke prava

Jednoglasno priznata na obće skupštini svih pravaša u Dalmaciji dne 14. svibnja 1908.

L

Hrvatski narod ima da živi na svojoj zemlji svojim životom. Za to na temelju prirodnoga i državnoga hrvatskoga prava u smislu programa A. Starčevića, pravaši u Dalmaciji raditi će, da se oživotvori jedinstvo, nezavisnost i sloboda Hrvatske:

1. Sjedinjenjem hrvatskih zemalja Slavonije, Hrvatske, Slavonije, Dalmacije, Bosne, Hercegovine, Istre, Rieke i Medjumurja u jedno tielo,

2. Uzpostavom hrvatske državne samosvojnosti.

3. Slobodom i jednakosti svih Hrvata, uređenjem zakonodavne vlasti sporazumno s krunom na podlozi pučkoj i vlade odgovorve narodnom predstavništvu.

II.

Temeljna sredstva u radu za ostvarenje jedinstva, nezavisnosti i slobode Hrvatske jesu za stranku prava u Dalmaciji:

1. Podizanje narodnog prosvjetljenja po- stižući vjerska čuvstva pučanstva.

2. Unapređivanje narodnog gospodarstva u svim granama narodnog života na kopnu i na moru.

3. Poboljšanje i uređenje težačkih, radničkih, socijalnih i ekonomnih prilika tako, da svi narodni stalši budu u dostojanstvu i blagostanju međusobno stoljubreni i u svim njihovim dijelovima složni u radu za domovinu.

4. Jačanje svjeti i snage narodne, oživljajući ljubav u narodnom zajedništvu i jedinstvu, te podizajući zadružne ustanove obće kistori na ekonomnom, prosvjetnom i socijalnom polju.

5. Gospodstvo hrvatskoga života na hrvatskoj zemlji u svim javnim ustanovam i izključujući uporaba hrvatskoga jezika u svim gra-nama javnoga života.

6. Pravo slobodna sastajanja i udruživanja.

7. Sloboda osobe, riječi i tiska.

8. Občenito, jednako, izravno i tajno pravo glasovanja.

III.

Stranka prava, kao državotvorna stranka ima da prema iztknutinu načelima složi iz svih dijelova hrvatskoga naroda, bez razlike staleža i vjerouzovnosti, jednu vojsku prosvjetljenja i napredka za obranu i slobodu domovine, te u tu svrhu uredi sve svoje radne sile putem obće i zajedničke organizacije.

Ovoj organizaciji je prema tomu zadatač, da dovede do izražaja snagu stranke i da do-sledjeno ne prestano i djelatno izvršiva, unapređuje te oživotvori njezine ciljeve.

Stranka prava u Dalmaciji.

Skupština u Splitu uzpostavljeno je jedinstvo stranke prava. Mnogi i mnogi sumišili, da to neće biti moguće. Mnogi su računali, da će biti smutnja i da će se još više razdvajati. A kad tamo, svi pravaši Dalmacije dozakali su, da znaju što im je dužnost i oni su danas jedna stranka, istih načela, sa istim pravilnikom.

Uspjeh skupštine je velik i po postignutu jedinstvu i po samoj vanjskoj slici. Tu je bilo do blizu 600 izaslanika iz sve Dalmacije. Tu težak, tu posjednik, tu trgovac, tu zanatlija, tu učitelj, tu pomorac, tu pop, tu odvjetnik, tu liečnik. Svi dijelovi naroda su bili zastupani i iz svih krajeva pokrajine. Takovo skupštino nije još bilo, jer tu su bili sve sami izaslanici, a tih 560 izaslanika predstavljaju nebrojeno vojsku, koja želi, koja traži, da dodje čas izvođenja narodnih prava. A da je vojska stranke prava velika i odusjevljena i željna jedinstvenog rada, pokazala je ne samo skupština, nego i nevidjeni dosad odaziv preko brzojava iz svih krajeva Dalmacije. Na skupštini u Splitu bila je sva Dalmacija.

Ova pravaška vojska bila je do sada razpršena, često medju sobom u zadjevima, od sada je ona jedinstvena, prožeta jednim duhom, jednom željom, da u ljubavi i složi radi. Ova vojska ima sada ista načela, isti pravilnik, istu upravu, imat će i istu organizaciju širom zemlje.

Prvi i najvažniji korak je učinjen, a sada dolazi na red organizacija, rad na svakom polju narodnog života. Sada je do uprave, da izvrši povjereni joj zadatak.

Mi smo tvrdi osvjeđeni, da će uprava svoju dužnost izvršiti kako mora i kako to od nje očekuju svi pristaše stranke prava.

Ne treba nagliti, ne treba nasjedati pravnicima stranke prava i sve će ići dobro.

Protivnici pravaške misli ostali su osupnuti nad snagom, koju te pravaška vojska pokazala na skupštini, sada je red, da takovi ostanu i nad radom, koji treba jedinstveno i prema cilju razviti.

Ne treba se obazirati na želje i zahtjeve protivnika, ne treba ni da nasjedamo predstavljanim i intrigama, koje će protivnici sada udvostručenim silama upotrebljavati. Mi ostajmo gdje smo i od tuda nastojimo urediti naše stvari, kako sami najbolje znamo da nam je moguće.

Sloga neka bude gvozdena, namjera plenuma, misao iskrena. Pristupimo uredbi stranke, organizirajmo se kako sm našem ustavu, u našem pravilniku odlučili, i stranka prava postat će sli u našem narodu, s kojim treba da računa svaki neprijatelj naroda našeg.

Stranka prava u Dalmaciji pokazala je što je, pokažimo što možemo. A moći ćemo mnogo, ako se budemo vjerno držali odluka učinjenih i ako budemo se ravnali prema cilju, koji naša stranka ima da dostigne.

Tu treba napora, muke, utrastnosti, do-slednjog rada, vjernosti preuzetim dužnostima. A toga svega ima u stranci prava, sve to treba da razvijemo.

Bilo što bilo, budimo puni pouzdanja jedni u druge i osvjeđeni, da je sva namjerenjeno dobrobiti i napredku stranke i domovine. Svaka smutnja, svaki sablazan neka je daleko od svih nas i stranka prava će uspijeti u svojem radu da postane, kao što i jest, najjačom strankom.

Primiču se kraju.

C. k. pokrajinsko finansijsko ravnateljstvo u Zadru izdavalo je do sada „Dodatak Naredbenom Listu za grane uprave Ministarstva Financa“ izključivo u talijanskom jeziku. Napokon je ovogodišnji prvi broj napomenut „Dodatku“, koji nosi nadnevak 29. veljače 1908., izšao u oba zemaljska jezika, ali na žalost prije talijanskim pak hrvatskim.

Mi bi molili našega Pašu, da hrvatskom jeziku dade ono mjesto, koje mu po pravu ide, i da, mještajstvi posebne okružnинe talijanski napisane na odjele finansijske straže u pokrajini, sve odjele okskrbi s „Dodatkom“, o kojem se govori; a radi štednju štamparskih troškova, dosta bi bilo taj „Dodatak“ tiskati samo na hrvatskom jeziku, jer je i tako za finansijsku stražu u Dalmaciji talijanski jezik suvišan.

Mještajstvo upotrebljavati osobe finansijske straže u bezkoristnoj pisani prepišivanjem talijanskih okružnina u knjigam zapovijesti i u knjigam normalna, moglo bi se ovu vojsku upotribiti za materijalnu službu, što bi za državne interese puno koristnije bilo.

Opazili smo, da pokrajinsko finansijsko ravnateljstvo ima 2 svoja različita pečata, na kojima je naslov prije talijanski, pak hrvatski.

Mi poručujemo simpatičnom Pašu, da dade tu grdesiju čim prije odstraniti.

Čemu su kod nas vlasti, za što služe zakoni?

Sinj, 13. svibnja.

Oslonom na propise zakona, sa pravom zakonom zajamčenim, obratili smo se nadležnim vlastima tražeći, da se proti našoj občini preduzmu shodne mјere, zakonom predviđene, za uzpostavu reda, pošto su u sve i posve zavladali težki neredi na štetu amuošnjeg naroda, i da se tako spasi narodna samouprava, taj veliki ustavni posjed ove naše občine, najveće, najprostranije i najbrojnije u pokrajini. Tražili smo, da se upotrebe propisi §. 110. O. P. i tako da se oduzme uprava iz ruku načelnika — po očetu sudbenim putem proglašena rasipnim sinom. Na našu opetovne tužbe Žemaljski Odbor izasla je svrhom listopada posređe godine svoje pouzdanike za reviziju občinskih računa. Zahvaljujmo smo, da se računi pregledaju otrog deset godina, jer nam je poznato, da kroz to doba razasulo se je mnogo občinskog

novca i to na teret zajednice, što je spadalo na odlomak Sinj. Revizija je trajala skoro mjesec dana, a samo za posljednje tri godine. Tvrđilo se, da je to dostatno za postići traženi svrhu zakonom predviđenu, naime, da se razpusti občinsko zastupstvo, a da će se dati nalog vladinom povjereniku kao upravitelju občine, da on nastavi daljnje pregledavanje te se uvjeri o svim nerедимa, neka se je na čistu s toli važnim pitanjem, u interesu zanimanih občinara.

Od revizije proteklo je šest mjeseci, bez da se je rješilo pitanje, iako su tužbe bile temeljite; sa revizijom izbile su na površinu tolike neurednosti i zlorabe; potrošeno je na hiljadu preko predraćmatnih svota, bez da se zaiskalo, odnosno zadobilo odobrenje občinskog vijeća, kako je to zakonom predviđeno. Iznesena su na javnost tolika faktura, a contra factum non valet argumentum! Iako je dogustilo, dogorilo i prekipilo, očita je činjenica, da neka gospoda na Željaskom Odboru, zlorabeći svoje zvanje, štite i brane svoje miljenike na upravi sinjske občine, i za to se naše paše javno hvastaju: „Dok je nam zaštite od naših sveemožnih kumova na Željaskom Odboru, ni vaš bogovi ne će i ne mogu nam odzeti občinu kroz ovo šestogodište, tim više, što je većina u vieću naših privrženika, te možemo raditi što nam je volja!“ Nije li ovo sramotno i grozota za zanimane fakture, tobože u ustavnoj državi prosvjete dvadesetoga veka?! Iako je občina autonoma vlast, te kao takova upravlja samostalno svojim bićem, ali ne smije upravljati samovoljno; občinski pravilnik i drugi pokrajinski zakoni o upravi zasiegaju joj granice, te ne smije da radi po sili i samovoljni na korist jednih, a na uštrbu drugih.

Podučeni žalostnim izkuštvom smijemo uzvrditi: upozros svih zakona, odluka i naredba kod nas je občinska autonomija kô neko svetište žalibote pod zaštitom nadležne vlasti, tako da sami obdaranci smiju u nju zaviriti, a drugi joj samo u van strahopočitanjem približiti se, primoseći kadik i žrtve, i tako u sve i posve našoj občinskoj autonomiji vlasta sila i samovolja pod zaštitom zanimanih faktora! Nije li to velika stećevina u ovo tobože prosvjeto i napredno doba?

Pri ovaku sramotnoj zaštiti nameće se pitanje po onoj: „Le leggi son, ma chi pon mano ad elle“, pa po onoj: „Supremum jus supremi injuria!“ Pa vriedi se pozvati u našu narodnu rečenicu: Za što služe u našim zakonima? Gdje se ne radi o privatno-pravnim odnošajima, vredni zakon ako se može upotrebiti ga proti dobru naroda. Inače sile gazi zakon tako, da u životu ne vlađa, već samovolja.

Mi smo tražili i tražimo sa podpunim pravom, oslonom na propise zakona, da se razpusti naše občinsko zastupstvo; da se povjeri uprava vladinom povjereniku, pa da se na svoje vrieme razpišu novi občinski izbori, da občinari biraju sebi zastupstvo po svojoj volji (a ne pod pritiskom bahtih gospodara) u granicama zakona. Izjavili smo se, da odustajemo od dalnjih iztraga i kaznenoga postupka. Za odkloniti svaku hrdjavu posljedicu, koja bi bila na štetu i sramotu pašaće gospode na upravi naše občine kao što i njezinih tutora, ovim putem tražimo, da se već jednom rieši ovo toli važno pitanje u interesu občinara, u

hator pravde i istine, u granicama zakona po slovu i duhu njegovu, inače smo spravni prikazati tužbu na nadležno c. k. državno odvjetništvo za daljnju iztragu i postupanje.

Občinari.

Osvrt na rad austrijskog ribarskog društva.

III.

Kao što je naš spužvarski obrt zapušten, te se samo kao surovina prodaje, tako je i onaj korala; samom tom razlikom, da je spužve lakše prodati, dok korala nije sada tako. Velika je kolikoča korala polovljena u Italiji, znato je utjecala na naš korali, sasvim da je naš puno bolji i vredniji od onoga. Nu surovina ostaje surovina i kao takova nema vrijednosti, niti može da izkaže svoj liep crveni sjaj, kao što ga izkaže naš crveni korala, kad je uređen. Doduše moramo priznati, da je pomorska vlada otrog deset godina bila se ozbiljno zauzela, kako bi podigla kod nas pravu domaću koralsku industriju. Te se je u svrhu bila stavila u dogovor sa svojim poslanikom u Italiji, kako bi ovaj izposlovao, da tvornica u Torre di Greco primi i to baš, ako se ne varamo, Makalu iz Zlarina, koji sada uči u Beču, kao radnika. Ova namisla nije se mogla oživoviti, jer poslanik naše vlade izričito je naveo, da radi ljubomornosti obrta ne može ga nijedna tvornica primiti.

Deset godina je prošlo, a mi smo ostali u pogled koralske industrije na istom stepenu, a glede lova pošli smo natrag, mjesto napred, te već ovo treću godinu da se ovaj obrat kod nas ne tjeru, jer izdavanje nije bio prodat.

Da se ovome doskoči i da se kod nas, ako ne drugo, a ono bar po domaću ovaj usavrši, kako možemo i kako znamo najbolje, po našim silama mi smo mnenja, da bi se malo poradići slijedeće:

Ribarsko društvo u Trstu i pomorska vlada imali bi solidarno svake godine podupirati lov korala u Zlarinu na način, da bi udjelivali ribarima bezkamatni zajam i to onoj tragički starini i jednih još lovaca, a ti su: Štrika, Kordić i Gazija, a onim mladićima, šta s njima idu na ovaj, moralia bi se udjeljavati nagrada, kako bi ih se osokolilo i bodrilo, da se marno zaljube u ovaj obrt.

Pošto sva lovina preko godine ne može da dosegne više od 200 kilg. dobra crvena korala, te i kad bi se za sami domaći korali hotila podignuti tvornica, ne bi bila doista kolikoča za rad preko cijele godine, to smo mnenja, da bi se dok stvari ne krenu na bolje, imalo učiniti nešto skromno.

Ka što za čišćije spužava (finansiranje) ne će se velikih kapitala i Bog zna kakova znanja, tako i za brušenje korala ne iškava se ni znanja ni kapitala, ali se hoće samo uzstupljenja. Nijedan obrt na svetu nije se od jednor razvio ni usavršio, jer je svaki u početku morao biti skroman, tako i ovo što ćemo navesti, nek se nikome ne čini smješno, jer opet velimo, nek se nešto počne, a nek se samo na današnjem stanju ne ostane.

Kao što su spužve pokrite crnom mežarom pomješanom sa krećom, tako i korali je prikriven tankom naslagom tvrde zemljane kore

sastojeće se iz vapna i pieska. Ovu koru treba da odstranimo, ako hoćemo da nam se ukaže naš flep korala u svom bogatom sjaju. Za odstraniti ovo, moramo rabiti male, ali jakе turpije poput onih, što ih rabe oni, te rade u rezbarjama tankih drvila. Kad se pilicama odvine ono što je na grani suvišno i nerdravo, tad se započne rad turpijanja, da se odstrani ona naslaga kroča. Kad se je ovo postiglo, tad se rabi prah jeljenova roga i pomega (neki kamen), da se koraj izgladi i ovo je sve. Uz malo ustrpijanja i dobre volje, može se pak i sa sasvim primitivnim i dobro volje, može se pak i sa sasvim primitivnim načinom podignuti skromna domaća industrija. Ali mislimo, da bi se sav koraj, što ga izribava naši Zlarinjanci, mogao u samom Zlarinu izbrisuti i to sa strane obitelji samih ribara, koji se ovim poslom bave, jer kako smo rekli, nije po sredini nikakova mudrost, već se hoće samo uzstupljenja.

Reči će nam se, a što bismo onda od „škarta“. Taj bi se mogao isto izbrisuti, pak prodati u i samoj našoj carevini, a osobito po Bosni i Galiciji.

Kad bi se tako našao jedan intelektualni mladić iz Zlarina, koji bi se posvetio jednoj običnicičkoj školi, mogao bi koliko i koliko liepih stvari iz korala urediti i tako liep novac zaslužiti.

Mnogima će se činiti ovo nemoguće, a s razloga, što smo se mi tako naučili misliti i raditi. Ne znamo si sami pomoći ni po svojim silama nešto učiniti.

Kako bi to učinilo bilo, kad bi Kraljani sami čistili i prodavali svoje spužve, a njihovi susjedi Zlarinjani brusili i sami prodavali svoj koraj.

Da se do ovoga nije još do sada došlo, doduše ne možemo kritiviti nikoga, pak ni pomorsku vladu ni ribarsko društvo u Trstu, ali zato budi nam dopušteno proklinjati sudbinu, koja nas i djecu našu u ribarskom pogledu drži bez škola, bez preuk, bez svega onoga, što je za intelektualni napredak našeg ribarstva potrebito.

Pošto je za tekuću godinu težko opremiti ribare na lov korala, jer je već vrieme odmaklo, to bi bilo želiti, da kroz ovu godinu „Ribarsko društvo“, pomorska vlada, trgovacka komora u Zadru, pak i ohćina u Zlarinu stave se u dogovor, kako bi se moglo izvesti ovo, što smo gore naveli za lov korala i njegovo brušenje u Zlarinu, a iste vlasti i korporacije imale bi se staviti u dogovor sa občinom u Šibeniku za uređenje spužvarskih industrija, jer je već skrajno vrieme, da se prenemo iz mrtvila i da sami počnemo ozbiljno raditi oko podignuća i ovih malih obrta. Griehtova je, da tudjinci dobivaju na ovim dvama našim obrtima na stotine tisuća kruna, dok bi ih mogli dobiti mi.

U narednom broju reći ćemo koju o dalmatnom radu društva i tim ćemo završiti.

Naši dopisi.

Skradin.

(Zanemarenje financijalne vlasti.)
Uprat je žalostno, da često i često i za više i dulje vremena skradinski carinarski ured ostaje u jednem samim činovnikom, premda su sistemizirana dva činovnika: X-im i XI-im či-

stenici ne htjede više placat moje uzdržanje, i moradost ostaviti zavod. I tako svrši moja obuka...

Jedna gospodica, što je onuda prolazila, turila ga. On se brzo okrene, pogledne je, podigne ruku do šešira, i rekne podušenim glasom:

— Oprostite.

Gospodica podje napred ni ne obazrevi se.

— Kako se svjet obikao turati! — lani moj sudrug podsmjevajući se. — Kao da turanje i guranje ne znači ništa.

Stignuvši k jednoj krčmi, posjedosno za stol uuglu jedne tisecne stobe, zauđarajući duhanom. Dadoh donjeli pive; a on izčekujući da doneše jelo, prosliđe govoriti u p glasa:

— Kroz prvo vrieme sam ostao s jednim čuvarom zavoda. Pribavio mi je mjesto u jednom dučanu za jestivo. Ali gospodar bio je pijača i svadljivac, i ja ga ostavila.

— Podvrijetelj pristavlja na stol tanjur s hlijebom. Platon odmah pogradi jedan komad. Ruka mu je držala: Na mene obrati žustri pogled, puti hlijeb i nastavi pričati:

— Onda sam imao petnaest godina. Sad ih imam devetnaest. Do dve godine stavnja. Mnogo sam pogledao: mnogo sam gradova obišao; radio sam s jednim vrtlarom, zdenčarom, i razinjao sam novine kod jednog lista... Lovio sam u Aszovskom moru, doprši sam i do Kaspijskog mora. Koliko sam pretrpio, koliko sam razmisljavao... Život, znaće, slabo je uređen!

— Medutinje se podvrijetelj povratio sa zdjelom punom neke razmucene juhe, štono je jako vo-

nom. I ako imademo vrednog i radišnog prijatelja, ipak svom njegovom naklonušu i brigom ne može s a m svemu prisjeti, što je po sebi naravno kod jednog važnog ureda.

Taman dan 29. travnja tek, god. desio se skandalozan prizor pri ovom carinarskom uredu, u kojem navililo množstvo seljana iz okolice i vanjskih občina da nabave potrebitu sol, a i mjestnih trgovaca za pridizanje robe podložne carini, što na veliko čudo nisu mogli biti opremljeni, jer je činovnik bio zaposlen primanjem soli, koja stiže parobrodom. Na tužbe naroda i trgovaca naša občina obratila se brojavo pokrajinskom finansijskom ravnenstvu u Zadru, a znamo da je isti prijamnik, kao duševni činovnik, pitao brzjavno napukte nadležnom starešinstvu, ali kao obično kod finančnih oblasti ostade glas vajipućega u pustinji, na štetu naroda i trgovaca, a na teret dotičnog činovnika, koti nije mogao nipošto opremati stranke. Narode, plaćaj dačice i pristojbine državi, a nema tko da obavi tvoje posle u državnom uredu! Za godišnje prihode, koje utjerava ovaj ured, kao i prema radjama, morala bi finan. uprava dodjeliti mjestnom carinarskom uredu tri i četiri činovnika, a kamoli jedan! Ovo tiransko postupanje finan. oblasti u XX. veku, upravo je sramotno, koje se ne da opravdati ni uzprljivo snositi, jerbo se stavlju klipovi i jedini ovo žalostno i neznačajno trgovini u Dalmaciji.

Vrlika.

(Kako se poštju zaključci občinskog vjeća.) Prošle godine bijaše u naša zima, da će se za dugo spominjati, a množom seljaku uzke je gaće obuklo. Izim potekže kupujuci hrano marvi, pojavili su se vukovi u velikom broju i golemu štetu nanosili našim pastirima, koji se digoše i u malom razmaku vremena ubije 40 vukova.

Dosadašnji običaj bio je, da se ubijen vuk donese na občinu i primi nagradu od 8 do 10 kruna, a poslije u kožu odrišta vuka našu slame i nataknuta na kocu nose od kuće do kuće tražeći, da ih narod daruje vunom, suhim mesom itd.

Takođe nosanje vukova je prošle godine nekim imućnjim seljacima odveć dodjalo, da ih ponovno razne kućne predmete. Neki u občinskoj upravi poznavajući malo bolje narod i do čega dovodi ovakovo prosjačenje, preložili su u sjednici upraviteljstva, da se prosičenje na vuka zabrani, a da se povisi nagrada za svakog ubijenog mužkog vuka od 8 na 20 kruna, za ženskog od 10 na 20 kruna. Upraviteljstvo donjelo svoj predlog občinskom vjeću, a ovo jednoglasno prihvatišto kao stvar koristu za obče dobro seljaka

Poslije svega toga udari ove zime čopor vukova u selo Kievo, digni se seoski puškar za njima u potjeru i ubije jednoga, za kojega primiše nagradu od 20 kruna, a tada dogodi se ono, što se ne bi malo dogodilo.

Otat načelnik, a sin tajnik, izdadoše istim seljacima, proti zaključku vjeća i upraviteljstva dozvolu, da mogu slobodno prosičiti kao i prije.

Pita se sada, što vredi viće u občini Vrljkoj, kada krši zaključke onaj, koji takovim stvarima treba da stoji na braniku?

njala. Platon se pohlepno nasmija: primakne k sebi zdjelu, i sveudilj razgovarajući, napuni si zdjelicu tještenje.

— Veoma me zanima čitanje. Odredio sam trošiti za knjige trećinu moje plaće... Razumije se, da ih, pošto ih pročitam, prodavam... To mi je nekako žao, ali ne mogu ih vući sa sobom. Ne zadržavam se nikad dulje u jednom mjestu.

— No, mali, jedi! — nagovaran je ga, videc gdje mu se nozdrne šire nad vonjom juhe.

Nasmjehne se i poslužne, nastojeći utaman da prikrije svoju vuču gljad.

Jednostavna pripovijest od njeg pričana neobično se slagala s mojim duhom u nekom neodređenom ritmu, a zbijnost izlaganja stojala je u čudnoj protimbi sa mladom dobom pripovijedajućem.

Rieč mu je tekla lažko, i ponosio se je; žudjelo mu se da me uvjeri o svojem unu. Radi obzira pristnosti, ja sam tražio da ga ne gledam dok je gutoao, i stadoh da razgleđam sobu.

U profinjenom ugлу sjedio je jedan telegrafist sa kapom na zatiljku. S prsim naslonjem na stol namrđojeno je posmatrati polovicu butljike rakiye, što je stojala pred njim. Pod stolom vrčalo je nekoliko crnih muha, izpušnjući zrak nekom do sadnom glazblom; lietaħu na zapraskeno lišće cvjeća, što je krasilo pragove prozora; lupahu bezglavo o stakla. Uokolo se steroa nekakvi zadah od durana, od kiselog kupusa, od ždralinjaka i od rakiye.

(Nastavak će se).

PODRUŽNICA HRVATSKE VJERESIJSKE BANKE - ŠIBENIK.

BANKOVNI ODJEL

prima uložke na knjižice u kontu korenitu u ček prometu; ekskomptuje mjenice, finacija trgovske poslove, obavlja inkaso, pojavljuje i upravlja vrednine. Devize se preuzimaju najkulantnije. Izplate na svim mjestima tu i inozemstvu obavljaju se brzo i u povoljne uvjete.

Dionička glavnica

K. 1.000.000

Pričuvna zaklada 100.000

Centralka Dubrovnik - - - - -
Podružnica u Splitu i Zadru.
Priskrbuje zajmove uz amortizaciju kotarima, općinama, i javnim korporacijama.

MJENJAČNICA

kupuje i prodaje državne papire, razteretnice, založnice, srečke, valute, kupone. Prodaja srečaka na obročno odplaćivanje. Osiguranje proti gubitku kod ždrabjanja. Revizija srečaka i vrednostnih papira bezplatno. Unovčenje kupona bez odbitka.

ZALAGAONICA

daje zajmove na ručne zaloge, zlatne i srebrne predmete, dragu kamenje itd. uz najkulantnije uvjete.

• Banca Commerciale Triestina •

prima:

Uložke u kraman uz uložničke Listove:
sa odkazom od 5 dana uz 2 1/2%
" " 15 " " 3 1/2%
" " 30 " " 4 1/2%
" " 3 mjes. " 3%

Uložke u zlatnim Napoleonom ili u engl. funtim.
(Sterlinam) uz uložničke Listove:
sa odkazom od 15 dana uz 2 1/2%
" " 30 " " 2 1/2%
" " 3 mjes. " 3%

NB. Za uložne listove sada u toku, nov kamatnik ulazi u kriještu 15.og Novembra i 10.og Decembra o.g.; izdaje blagajničke doznačnice na donosiču sa štandcom od 1 mjeseca uz kamatnjak od 1 1/2%.

Banka-Ziro i Tekući račun. Valuta od dana uloženja, uz kamatnjak koji će se ustanoviti; obavlja inkasso mještih računa, mjenica glasčih na Trst, Beč, Budimpešta, Prag i druge glavne gradove Monarhije, te plaće domice svojih korenista bez ikakvog troška.

Izdaje uložne knjižice na stenduru uz dobit od 3 1/2%.

Otvara tekucé račune u raznim vrednotama. Inkassi: Obavlja utjerivanje mjenica na sva mješta inozemstva, odreza i izzrbanili vrednostnih papira uz umjerene uvjete.

Izdaje svojim korenentima doznačnice na Beč, Aussig, Bielitz, Brno, Budimpešta, Carlsbad, Cervignano, Cormons, Černovic, Eger, Rieku, Friedek, Gablonz, Goricu, Graz, Innsbruck, Klagenfurt, Lavov, Linz, Olomouc, Pilsen, Polu, Prag, Prossnitz, Dubrovnik, Solnograd (Salzburg), palit, Peplitz, Tropau, Wamsdorf, Bučko-Novomjesto i druge gradove Monarhije bez ikakvog troška, a na Inozemstvo po najboljem dnevnom tečaju.

Izdaje Kreditne listove na sva mješta Monarhije i Inozemstva.

Bavi se kupnjom uz tovarne dokumente u Novi York, London, Pariz, Hamburg, itd. itd. uz ustanoviti kamatnjak.

Daje predujme na vrednostne papire, robu, warrants i tovarne dokumente uz uvjete, koje će se ustanoviti.

Daje jamčevinu za carine skladišta Kontiranja (Contrirungs-Lager).

Preuzimaju u počrani i upravljanje:
U sobi stgnosti, koja pruža najveću garantiju proti kojoj mu drugo pogibije privale i vatre i kojoj je posvećen osobiti nadzor sa strane bankovnih organa, primaju se u počrani vrednostni papiri, zlato, srebro i dragocjenosti, uz povoljne uvjete, te se na zahtjev preuzima i upravlja isti.

Osiguraje vrednote proti gubitkima ždrabjanja.

Banca Commerciale Triestina.

NE ČITATI

samo već kušati se mora
davno prokušani medicinski

STECKENPFERD

od Ilijanova mleka SAPUN

od BERGMANNA / Druga, Draždani. i Tetchen na L. od prije poznat pod imenom BERGMANNOVA SAPUNA

od Ilijanova mleka
da se lice oslobođi od sunčanih pješčica,
da zadobije bijeli tein i nežnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA

ŠIBENIK.

Najveća dalmatinska zlatarija ANTE RADIĆA - SPLIT.

Trg voća, Gradska vrata na obali.

Ilustrirane cienike šalje badava.

Ilustrirane cienike šalje badava.

JADRANSKA BANKA U TRSTU

Bankovne prostorije u ulici Cassa di risparmio, Br. 5.

Vlastita zgrada.

.....

Obavlja sve bankovne i mjenične poslove; ekskomptuje mjenice, daje predujmove na vrijednostne papire, kao i na robu ležeću na vrednostne skladiste.

Kupuje i prodaje vrijednostne papire, svake vrste, devize, inozemni zlatni i srebrni novac, te banknote i unovčenje kupovine i izzdrževane papire uz najpovoljnije uvjete.

Izdje doznaće na sva glavnja tržista monarhije i inozemstva, te otvara vjeresije uz izprave (dokumente) ukravanja.

Prima novac na štedioničke knjižice u tekući su računi.

Obavlja sve burzovne naloge najbrže i najsjavostnije uz vrlo umjerene uvjete.

Posreduje i konvertira hipoteku kod prvih hipotekarnih zavoda uz najniže uvjete.

- Najbolja guma -
za zeleno navrčanje loza
dobiva se kod

RUDOLFA OESTERREICHER
BEČ II/3 Lilienbrunnsgasse 10.

Garantira se da najmanje za
15 dana na navrtku ne pušne.

Svakih kilogram imade 4500 komada i
stoji 26/-, na malo,
a na veliko 25/-
-K per kilogramu.-

CROATIA

OSIGURAVAJUĆA ZADRUGA U ZAGREBU.

UTEMELJENA GODINA 1884.

CENTRALA: Zagreb, Zrinjski trg, Berislavićeva ulica br. 2. - PODRUŽNICI I GLAVNA ZASTUPSTVA: Osiek, Sarajevo, Sipjet i Trst.

Ova zadruga stoji pod okriljem i nadzorom občine slobodnog i kr. glavnoga grada Zagreba, te prima uz povoljne uvjete slijedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

- a) osiguranja glavnica za slučaj doživljaja i smrti;
- b) osiguranja miraza;
- c) osiguranja životnih renta.

II. Pučka osiguranja na male glavnice bez liečničke pregledbe.

III. Protiv štete od požara:

- 1. Osiguranja za zadrugu (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica).
- 2. Osiguranja pokretnina (pokućstva, dučanske robe, gospodarskih strojeva, blaga i t. d.).
- 3. Osiguranja poljskih plodina (žita, siena i t. d.).

III. Osiguranja staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadržana imovina u svim odjelima iznosi: K 1,410,816.28
Od toga jamčevne zaklade: K 1,000,000.00
Godišnji prihod premije s pristojbama preko: K 820,000.00
Izplaćene odštete: K 2,619,582.36

Za Dalmaciju pobliže obavijesti daje: Glavno Povjereništvo i Nadzorništvo „Croatiae“ - Sipjet.

Poslovnička u Sipjetu, ulica Do Sud br. 356. -

PUTNICI PRIMAJU SE UZ POVOLJNE UVJETE.

Khvali i Khvatice!

kupujte marke

DRUŽBE

Sv.

Čirila i Metoda

za Jstru

STECKENPFERD

od Ilijanova mleka SAPUN

da se lice oslobođi od sunčanih pješčica,

da zadobije bijeli tein i nežnu boju.

Pretplatno komad po 80 para

u drogariji VINKA VUČIĆA

ŠIBENIK.

naibolje sredstvo za kožu.

40-5

Hrvatska Tiskara

ŠIBENIK, ulica sv. Jakova.

KNJIŽARA I PAPIRNICA IVANA GRIMANI-A

Glavna ulica - ŠIBENIK - Glavna ulica

preporuča svoj veliki izbor ljetnih Hrvatskih, Talijanskih, Njemačkih i Francuzskih knjiga,

romane, slovaca, rječnika, onda pisati sprava, trgovackih knjiga, uredovni papiri, elegantnih listova za pisma, razglednica i t. d.

Prima preplatne na sve

Hrvatske i strane časopise

uz originalnu cenu sa tačnim i brzim dostavljanjem u kuću.

Velika zbirka svakovrsnih

toplomjera, zwieker-neročala

od najbolje vrsti i leča u svim gradacijama.

VANJSKE NARUCBE OBAVLJA KRETOM POSTE.

Skladište fotografskih aparatova

i svih nujzgradnih potrebitina.